

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра суспільних комунікацій та регіональних студій

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
Майя НІКОЛАСВА
Майя Ніколасва 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Рівень вищої освіти _____ перший бакалаврський _____

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки _____

Спеціальність _____ 054 Соціологія _____
(код і назва спеціальності (тей))

Інститут/факультет Міжнародних відносин, політології та соціології _____
(назва інституту, факультету)

ОНУ
2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Методологія наукового дослідження». –
Одеса: ОНУ, 2022. 11 с.

Розробник: Худенко Андрій, доктор філософських наук, професор кафедри
суспільних комунікацій та регіональних студій Факультету міжнародних
відносин, політології та соціології.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри суспільних комунікацій та
регіональних студій

Протокол № 1 від “ 30 ” серпня 2022 р.

Завідувач кафедри EL (Оксана СНІГОВСЬКА)

Погоджено із гарантом ОПП «Соціологія»

Кесю (Тетяна КАМЕНСЬКА)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК)

факультету міжнародних відносин, політології та соціології

Протокол № 1 від “ 30 ” 08 2022 р.

Голова НМК OL (Олег ХОРОШИЛОВ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від “ ___ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від “ ___ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 6	Галузь знань: <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність: <u>054 Соціологія</u>	<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 2		4-й	5-й
Загальна кількість годин – 180		<i>Семестр</i>	
		8-й	9-й
		<i>Лекції</i>	
		40 год.	18 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		20 год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
<i>Самостійна робота</i>			
120 год.	162 год.		
<i>ІНДЗ:</i> год.			
Вид контролю: іспит			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: визначити метод наукового дослідження як особливого режиму створювання знання.

Завдання: відстежити рух наукового дослідження, визначити профіль знання та особистість режиму знання, розкрити багатомірний характер знання та способів його створювання, зацентувати покроковий рух проведення дослідження.

За результатами курсу здобувач повинен:

Знати: стратегії наукової розвідки, уявляти складність та багатомірність процесу здобування знання.

Вміти: проектувати, проводити, презентувати результати наукового дослідження.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

Фахові компетентності:

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології

СК04. Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів

СК07. Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефахівців.

Програмні результати навчання:

РН02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми

РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури

РН12. Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1: АРХІТЕКТОНІКА МЕТОДУ

Тема 1.1: Профіль знання. Визначення методу.

Методологія: від правил к стратегії. Знання як міра наукового пошуку. Суб'єкт (спроможність бути таким, що встановлює дещо придатним для використання) і Об'єкт (спроможність бути таким, що придатне для використання) як результати знання. Суб'єкт та Об'єкт як різні міри спроможності («міри екзистенції»). Знання як режим, за яким дещо від-носиться до Суб'єкту та Об'єкту; як рух розмірювання та стратегія здійснення міри.

Визначення «знання» (γνώω, γιγνώσκω, νοεῖν/νοῦς, εἰδέναι, μελέτη, λόγος/λέγειν, φρόνησις, τέχνη, σοφωv/σοφία, ἐπιστημη). Умови знання: істина (явлення та наявність), віра (отримання та тримання дещо як придатного для використання), доведення (обґрунтування, виправдування, здійснення дещо у його власній придатності для використання). Предметно-практичний зміст знання. Знання як режим створювання, що триває в інтервалі звідування-вивідування.

Тема 1.2: Архів методів наукового дослідження.

«Успадковані» методологічні стратегії як органон руху дослідження. Класичні, некласичні на постнекласичні методології. Конфлікт інтерпретація.

Тема 1.3: Диспозиція режиму знання.

Режим знання як справа питання. Простір питання. Проблема та проблематизація поля дослідження. Дослідження як проєціювання та проектування (projicio et projecto). Допитливість (лат. curiositas) та прагматична користь здобування знання. Феномен спіткання: чутливість до навколишнього, звичайне та незвичайне, не обхідне та необхідне. Дослідження як сперечання наявному. «Внутрішня довершеність» та «зовнішня виправданність» як критерії знання.

Тема 1.4: Метрика режиму знання.

Множина (πλήρωμα) та багатовид (πανταίολος). Повнота та консистентність. Складність (complexity); теорія складності (complexity theory). Режим знання як διαίρεσις: рух від менш до більш диференцьованого. Розчакрування, або операціоналізація, проблемного кола. Операції,

або одиниці, звідування-вивідування (τέχνη, πρᾶξις, ποιήσις / справджування, здійснення, створення). Ἀυτῆ-ποιήσις, або фактичність режиму знання. Проблема тотожності (identity): все-рівність та зрівнювання-всього; тотожність як вузол перехрестя; контингентність тотожності.

Тема 1.5: Естетика знання.

Значення ἐρμηνεία. «Герменевтичеська ситуація». Герменевтика фактичності як розмірений хід твору. Абстрактне і конкретне, «логічне» і «історичне». Проблема «ідеальності». Форма і зміст знання. Проблема вираження і виразності. Комбінаторно-дискурсивна форма знання. Динаміка мови: хід оголошення, слово «оголошене» і «розголошення». Іменування як механізм редукції: особистісно-іменний редукція, професійно-іменний редукція; понятійно-універсальна редукція. "Словник термінів".

Тема 1.6: Рівні наукового дослідження.

Проблематизація. Операціоналізація. Ідентифікація. Ритмокаскадний, за формою, та комбінаторно-дискурсивний, за змістом, рух наукового дослідження.

Змістовий модуль 2: СТРУКТУРА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЙОГО РЕЗУЛЬТАТІВ.

Тема 2.1: Визначення актуальності теми дослідження. Формулювання проблеми.

Тема 2.2: Визначення ступеня наукової розробленості проблеми.

Тема 2.3: Визначення мети і завдань, об'єкта і предмета дослідження.

Тема 2.4: Визначення операційної структури об'єкту дослідження.

Тема 2.5: Визначення методів отримання відомостей про поле об'єкту дослідження.

Тема 2.6: Визначення практичного значення отриманих результатів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Л	П	Лаб	Інд Ср		Л	П	лаб	інд Ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1: Архитектура методу										
Тема 1.1: Профіль знання. Визначення методу.	18	8			10	14	4			10
Тема 1.2: Архів методів наукового дослідження.	18	8			10	14	4			10
Тема 1.3: Диспозиція режиму знання.	16	6			10	14	4			10
Тема 1.4: Метрика режиму знання.	16	6			10	12	2			10
Тема 1.5: Естетика знання.	16	6			10	12	2			10
Тема 1.6: Рівні наукового дослідження.	6	6				2	2			
Разом за змістовий модуль 1:	90	40			50	68	18			50
Змістовий модуль 2: Структура наукового дослідження та презентація його результатів.										

Тема 2.1: Визначення актуальності теми дослідження. Формулювання проблеми.	14		2		12	18				18
Тема 2.2: Визначення ступеня наукової розробленості проблеми.	16		4		12	20				20
Тема 2.3: Визначення мети і завдань, об'єкта і предмета дослідження.	12		2		10	18				18
Тема 2.4: Визначення операційної структури об'єкту.	16		4		12	18				18
Тема 2.5: Визначення методів отримання відомостей про поле об'єкту.	16		4		12	20				20
Тема 2.6: Визначення практичного значення отриманих результатів.	16		4		12	18				18
Разом за змістовий модуль 2:	90		20		70	112				112
УСЬОГО:	180	40	20		120	180	18			162

5. **Теми семінарських занять**
(семінарські заняття не передбачені)

6. Теми практичних занять

	Назва теми	Кількість годин
--	------------	-----------------

1.	Тема 2.1: Визначення актуальності теми дослідження. Формулювання проблеми. Виокремити соціально-культурну /-політичну та наукову тему власного дослідження; концептуальні та прикладні аспекти теми. Артикулювати шлях проблематизації теми.	2
2.	Тема 2.2: Визначення ступеня наукової розробленості проблеми. Виокремити концептуальні, методичні, прикладні аспекти ступеня розробленості визначеної проблеми.	4
3.	Тема 2.3: Визначення мети і завдань, об'єкта і предмета дослідження. Відповідно до проблеми власного дослідження виокремити мету і завдання, об'єкт і предмет, які підкреслюють його новизну.	2
4.	Тема 2.4: Визначення операційної структури об'єкту. Виокремити композицію признаков та показників, які дозволяють ідентифікувати об'єкт.	4
5.	Тема 2.5: Визначення методів отримання відомостей про поле об'єкту. Відповідно до мети та завдань дослідження визначити методи, які дозволяють отримати відомості про об'єкт дослідження та його ідентифікувати.	4
6.	Тема 2.6: Визначення практичного значення отриманих результатів. Визначити об'єкт власного дослідження таким, що є придатним для використання у відповідному полі життя та за визначеними обставинами. Визначити компетентність суб'єкту, якій може використовувати власне цій об'єкт.	4
Разом:		20

7. **Теми лабораторних занять**
(лабораторних занять не передбачено)

8. Самостійна робота

	Назва теми	Кількість годин	
		ден.	заоч.
1.	Тема 1.1: Профіль знання. Визначення методу. Підготувати реферат: «Призначення методу»	10	10
2.	Тема 1.2: Архів методів наукового дослідження. Підготувати есе: «Вигадане розрізнення кількісних та якісних методів дослідження»	10	10
3.	Тема 1.3: Диспозиція режиму знання. Підготувати перелік питань, які визначили вибір теми власного дослідження (що зачепило, є невизначеним у соціальній науці, перешкоджає продовжувати життєвий рух, прямувати шляхом соціальної науки та вкрай потребує відповіді).	10	10
4.	Тема 1.4: Метрика режиму знання. Підготувати доповідь про розрізнення множини і багатовиду, повноти і консистентності; спроектувати дослідження, яке відповідає то або іншій стратегії.	10	10
5.	Тема 1.5: Естетика знання.	10	10

	Підготувати словник основних термінів, які планується використовувати у власному дослідженні.		
6.	Тема 2.1: Визначення актуальності теми дослідження. Формулювання проблеми. Підготувати доповідь: Актуальність теми власного дослідження з зазначенням його основної проблеми.	12	18
7.	Тема 2.2: Визначення ступеня наукової розробленості проблеми. Підготувати доповідь: Теоретичні, методичні та емпіричні напрацювання щодо теми власного дослідження.	12	20
8.	Тема 2.3: Визначення мети і завдань, об'єкта і предмета дослідження. Сформулювати мету та завдання власного дослідження, його об'єкт та предмет, які відповідають проблемі дослідження та виокремлюють його новизну.	10	18
9.	Тема 2.4: Визначення операційної структури об'єкту. Підготувати доповідь: «Об'єкт як вузол (або середохрестя) погляду зсередини та зовні: про подвійне визначення об'єкта дослідження».	12	18
10.	Тема 2.5: Визначення методів отримання відомостей про поле об'єкту. Підготувати доповідь: «Методи (власного) дослідження: обґрунтування вибору»	12	20
11.	Тема 2.6: Визначення практичного значення отриманих результатів. Підготувати доповідь: «Наочне доведення практичного значення отриманих результатів власного наукового дослідження».	12	18
Разом:		120	162

9. Методи навчання

Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

Викладання та вивчення навчальної дисципліни здійснюється наступними методами:

- словесні методи: лекція, пояснення, дискусія;
- методи формування практичних умінь і особистісних якостей: виконання практичних завдань, дискусії, «мозкова атака», рольові ігри, підготовка і здійснення виступів перед аудиторією.

Самостійна робота, з метою поглиблення знань та формування вмінь, уміщує роботу з текстовим матеріалом, навчально-методичною літературою, результатами наукових досліджень; виконанням практичних завдань, написання есе для висловлення власної точки зору та власних думок, підготовку презентацій.

10. Форми контролю та методи оцінювання

При вивченні навчальної дисципліни здійснюється поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться з метою визначення рівня підготовленості студента з певних тем, розділів робочої навчальної програми, якості виконання конкретних завдань та здійснюється впродовж семестру під час проведення аудиторних занять та при виконанні самостійної роботи.

Об'єктом поточного оцінювання є:

- програмний матеріал, який викладається на лекціях;
- питання і проблеми, що обговорюються на практичних заняттях;

- програмний матеріал для самостійного вивчення, який передбачений робочою програмою та включає індивідуальні завдання: есе, презентації, тематичний тезаурус.
 Форма підсумкового контролю: презентація «Вступу» кваліфікаційної роботи та відповіді на питання щодо загального змісту роботи та методу (логіки обґрунтування, злагоженості аргументів) дослідження.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Відмінно (5 балів за тему)	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом; вільно, самостійно та аргументовано його викладає, чітко оперує науковою термінологією, наводить приклади з практики для пояснення теоретичних моделей та категорій, здійснює різні види аналізу, робить висновки, залучає до підготовки як основну, так і додаткову літературу (монографії, періодичні видання, першоджерела, тощо). Може обґрунтовано обрати раціональний спосіб виконання практичного завдання; довести отримані результати власної навчально-практичної діяльності; пояснювати алгоритм виконання дослідницьких дій та використання теоретичних знань в практичній діяльності.
Добре (4 балу за тему)	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом; викладає його за зразками без імпровізації. Послугується науковою термінологією, залучає основну і додаткову літературу. За зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та орієнтації в аналогічних прикладах; при цьому допускаються окремі неістотні неточності та незначні помилки. Може використовувати знання для стандартних практичних ситуацій, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Задовільно (3 балу за тему)	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, викладає його з уточненнями з боку викладача; висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, допускає істотні неточності та помилки.
Незадовільно з можливістю відпрацювання (2 балу за тему)	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни. Планує та виконує частину практичних завдань, відсутні сформовані уміння та навички.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Вид	Максим к-сть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Презентація	5	здатність студента/-ки презентувати доповідь, відповідно до змісту навчального матеріалу та супроводити її оригінальним візуальним представленням.
Тезаурус	5	вміння студента/-ки працювати зі спеціальною

		термінологією (її тлумаченням, роз'ясненням, коментарями).
Реферат	5	Вміння студента працювати з науковою літературою та обирати в ній матеріал за визначеною темою; здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу
Есе	5	Самостійність, логічність розкриття теми, аналіз думок та висловлювань за темою інших авторів, аргументовані особисті висновки.

11. Питання для підсумкового контролю
(підсумок курсу – оцінка за презентацію «Вступу» кваліфікаційної роботи)

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль		Індивідуальне самостійне завдання	Підсумковий контроль	Сума балів
ЗМ1	ЗМ2			
15	15	40	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

- 1) Робоча навчальна програма дисципліни. 11 с.
- 2) Силабус. 6 с.
- 3) Класрум навчальної дисципліни «Методологія наукового дослідження»:
<https://classroom.google.com/c/NTk2ODU2Mjc4MTE2>

14. Рекомендована література

Основна

1. Acharyya R., Bhattacharya N. Research Methodology for Social Sciences. Routledge India, 2019. 268 p.
2. Corbetta R. Social Research: Theory, Methods and Techniques. SAGE, 2003. 336 p.
3. Crano W., Brewer M., Lac A. Principles and Methods of Social Research. Routledge, 2014. 484 p.
4. Hayhoe S. Principles and Concepts of Social Research: A Critical Examination of Methodology, Methods and Analysis for Emerging Researchers. Routledge, 2022. 201p.
5. Law J. After Method: Mess in Social Science Research. Routledge. 2004. 200 p.

6. Kumar R. Research Methodology: A Step-by-Step Guide for Beginners. SAGE, 2012. 432 p.
7. The SAGE Encyclopedia of Social Science Research Methods / M. Lewis-Beck, A. Bryman, T.F. Liao (editors). SAGE, 2004. 1305 p.
8. Баскаков А. Я., Туленков Н. В. Методология научного исследования: Учеб. пособие. Киев, 2004. 216 с.

Додаткова література

1. Bhaskar R. A Realist Theory of Science. London and New York: Routledge, 2008. 310 p.
2. Deleuze G. The logic of sense / Translated by Mark Lester with Charls Stival. London: The Athlone Press, 1990. 204 p.
3. Gadamer H.-G. Truth and Method / Translation by Joel Weinsheimer and Donald G. Marshall. New York-London: Continuum, 2004. 637 p.
4. Merleau-Ponty M. The Visible and the Invisible / Translated by Alphonso Lingis. EVANSTON: Northwestern University Press, 1968. 338 p.
5. Social Morphogenesis / edited by Margaret S. Archer. Springer, 2014. 244 p.
6. Бергсон А. Творча еволюція / переклад в франц. Романа Осадчука]. Київ: Видавництво Жупанського, 2010. 322 с.
7. Луман Н. Социальные системы. Очерк общей теории / пер.с нем. И.Д.Газиева, Н.А.Головина. С.-Пб: Наука, 2007. 643 с.
8. Мамардашвили М.К. Стрела познания. Наброски естественноисторической гносеологии. – М.: Тайдекс Ко, 2004. 264 с.
9. Фуко М. Археология знания / пер. с франц. С. Митина, Д. Стасова под общ. ред. Бр. Левченко. К.: Ника-Центр, 1996. 208 с.